

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuurihyvinvointipoolin kannattaa visiota muutamien tarkennuksien ja muutosten: näkemyksemme mukaan visiotekstiin on hyvä nostaa erikseen näkyviin taiteet kulttuurin rinnalle. Nostaisimme kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan rinnalle visiotekstiin myös hyvinvointipolitiikan ja painottaisimme kulttuurin ja taiteiden uudistavaa merkitystä. Ehdotamme uudeksi tekstiksi seuraavaa:

2040-luvulla kulttuuri ja taiteet ovat Suomea vahvistava, uudistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuri-, hyvinvointi- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokemus osallisuudesta ja merkityksellisyydestä tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa: parempaa elämää kaikille.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuurihyvinvointipooli kannattaa tavoitteita yleisellä tasolla, mutta esittää tarkennuksia tavoitteiden määrittelyyn ja ilmaisuun täsmällisemmin. Kiitämme sitä, että tavoitteiden kuvauksissa esitetään niille perusteluja sekä tuodaan esiin laajemmin tavoittelemisen arvoisia asioita. Tavoitteet kaipaavat kuitenkin selkeämpää määrittelyä ja konkretiaa. Jokaisen tavoitteen yhteydessä tulee

mieltä, miten voimme arvioida tavoitteiden toteutumista lyhyellä (2030), keskipitkällä (2035) ja pitkällä aikavälillä (2045).

Tavoitteiden kiteytykset kaipaavat myös ilmaisullista selkeytystä, jotta niiden sisältö avautuu kaikille. Kulttuuripoliittisen selonteon teksti tulee olla kauttaaltaan selkeää yleiskieltä, jotta sitä voivat ymmärtää muutkin kuin kulttuurialan ja hallinnon ammattilaiset. Lisäksi toimenpiteissä ja tavoitteissa on tärkeää eritellä, milloin puhutaan kulttuurista ja milloin kulttuurialasta.

Ehdotamme tavoitteiden muokkaamista seuraavasti:

Kulttuuri on muutosvoima. => Kulttuurin ja taiteiden mahdollisuudet muutosvoimana on tunnistettu ja otettu käyttöön laajasti yhteiskunnassamme osana kaikkia politiikkoja.

Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa => Kulttuurialalla työskenteleminen on merkittävä ja arvostettu elinkeino. / Kulttuuri on merkittävä ja arvostettu elinkeino.

Kulttuuri on jokaisenoikeus => Monimuotoinen ja saavutettava kulttuuri on jokaisenoikeus: kulttuuriin ja taiteisiin osallistuminen on tosiasiallisesti mahdollista kaikille.

Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista. => Elinvoimainen kulttuurielämä kasvattaa Suomen kansainvälistä tunnettuutta.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

-

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuurihyvinvointipooli tukee selonteon toteuttamista tarjoamalla toteuttamiseen kulttuurihyvinvointiin liittyvää asiantuntemustaan yhdessä alan muiden vaikuttaja- ja asiantuntijaelinten kanssa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuurihyvinvointipooli kiittää Kulttuuripoliittisen selonteon valmistelun osallistavaa ja läpinäkyvää prosessia, laajoja taustaselvityksiä ja kokonaiskuvan kartoittamista sekä lausuntoluonnoksessa mainittuja tavoitteita poikkialueiden, sektorirajat ylittävän yhteistyön lisäämisessä (mm. monialainen toimielin), jotta kulttuurin ja taiteen yhteiskunnallinen ja inhimillinen potentiaali otettaisiin käyttöön täydessä mitassaan.

Vaikka selonteko korostaa kulttuurin laajaa yhteiskunnallista roolia, erityisesti hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemisessa, on huomattava, että monet toimenpiteet jäävät suhteellisen yleiselle tasolle. Yleisellä tasolla esitetyt toimenpiteet kaipaavat tarkennuksia erityisesti rahoituksen, vastuutahojen ja konkreettisten toimintamallien sekä toimenpiteiden osalta.

Luonnoksessa olisi tärkeä määritellä muutamia keskeisiä termejä, kuten kulttuurilähete sekä kulttuurihyvinvointi. Kulttuuriläheteellä tarkoitetaan asiakas- ja palveluohjauksessa sekä kuntien, järjestöjen ja hyvinvointialueiden välisillä yhdyspinoilla hyödynnettäviä toimintamalleja, joissa yleensä sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluiden sekä hyvinvoinnin ja terveyden ammattilaiset ohjaavat asiakkaita kulttuuritoiminnan pariin. Ohjaus voi tapahtua myös järjestöistä tai vapaaehtoistoimintana. Lähete voidaan antaa eri-ikäisille henkilöille tai koko perheelle toimintamallista riippuen. Kulttuuriläheteellä asiakas ohjataan useimmiten tietyksi ajanjaksoksi ryhmämuotoiseen taide- ja kulttuuritoimintaan.

Kulttuurihyvinvoinnilla tarkoitetaan sitä, että yksilö tai yhteisö kokee taiteen, kulttuurin ja luovaan toiminnan vaikuttavan myönteisesti hyvinvointiinsa. Kulttuurihyvinvointi terminä olisi hyvä näkyä luonnoksen sisällöissä vahvasti kautta linjan.

Luonnosta selkeyttäisi se, että tietyt toimenpiteet määriteltäisiin selkeästi niitä kokoavien tavoitteiden alle, ja niillä pyrittäisiin toteuttamaan selontekoa neljää tavoitetta. On myös mahdollista lisätä tavoitteiden määrää esimerkiksi viiteen tai kuuteen.

Toimenpiteet ylipäättään kaipaavat vielä täsmällisyyttä ja selkeyttä, sillä ne ovat vielä visiomaisia otsikkotyyppisiä ilmaisuja. Tällöin niiden roolia toimenpiteinä on vaikea hahmottaa, eivätkä ne hahmotu täsmällisinä ylätasoina kokonaisuuksina, joiden alla esitetään teemaan liittyvät yksityiskohtaisemmat toimenpiteet. Esitämme myös yhtenä toimenpidekokonaisuutena selkeää hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyvää otsikkokokonaisuutta, jonka alle on kerätty tähän teemaan erityisesti liittyvät toimenpiteet.

Esimerkkejä toimenpideotsikoiden muuttamiseksi:

1. Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi => Kulttuurin infrastruktuuria, tietopohjaa, saavutettavuutta ja rahoitusinstrumentteja vahvistetaan tulevaisuuskestäväksi pitkäjänteisellä poikkihallinnollisella yhteistyöllä. TAI lyhyemmin: Kulttuurialan perustasta kehitetään vakaa ja tulevaisuuden muutoksia ennakkoiden kestävä.

2. Kulttuurin tekijät avainasemassa => Kulttuuri- ja luovien alojen tekijöiden työskentely- ja toimeentuloedellytyksiä parannetaan.

Ehdotamme kulttuurihyvinvointiin liittyviin toimenpiteisiin (tai kokonaan uuteen muodostettavaan hyvinvointi- ja osallisuustoimenpiteeseen) sopiviin kohtiin jaoteltuna seuraavia toimenpiteitä:

1. Luodaan järjestelmällisesti mahdollisuuksia hyödyntää taiteen ammattilaisten osaamista eri palveluissa ja sektoreilla, esimerkiksi luodaan rakenteita ja muokataan työnkuvia kulttuurihyvinvoinnin ammattilaisten työllistymiseksi sosiaali-, terveys- ja kasvatusektoreille.
2. Toteutetaan laaja kulttuuriläheteohjelma, jossa esimerkiksi yksinäisyydestä, lievistä mielenterveysongelmista ja kroonisista kivuista kärsiviä henkilöitä voidaan ohjata ryhmämuotoiseen taide- ja kulttuuritoimintaan. Ohjelman vaikutuksia ja vaikuttavuutta arvioidaan laajalla monimenetelmällisellä tutkimuksella ja arvoinnilla.
3. Perustetaan sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön välinen yhteistyöfoorumi tai neuvottelukunta, joka vahvistaa yhteistyötä kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi ja huomioimiseksi eri hallinnonalojen ohjelmissa, politiikoissa, hankkeissa ja strategioissa.
4. Vakiinnutetaan taideterapiat (kuten tanssi-liiketerapia, musiikkiterapia ja kuvataideterapia) osaksi terveydenhuollon hoito- ja kuntoutusmuotojen valikoimaa.
5. Vahvistetaan taiteen roolia lasten ja nuorten opetuksessa, kasvatuksessa ja hyvinvoinnin tukena. Tämä tapahtuu lisäämällä Suomen harrastamisen mallissa taideharrastusten tarjontaa, kehittämällä taiteen perusopetuksen saavutettavuutta ja hyvinvointinäkökulmia sekä lisäämällä lasten ja nuorten hyvinvointia tukevaa taidetoimintaa kouluissa, esimerkiksi koulutaiteilijatoimintaa.
6. Koulutuksessa kasvatetaan kaikilla koulutusasteilla ja -aloilla taiteen ja luovan toiminnan roolia tulevaisuuden ratkaisujen kehittäjänä sekä hyvinvoinnin tukena (myös kehollisuus ja läsnäolotaidot).

Rosenlöf Anna-Mari
Kulttuurihyvinvointipooli - Kulttuurihyvinvointipoolin ohjausryhmä